

طرح شاخص مدیران خرید بهمن ۱۴۰۳

بر اساس شامخ کل اقتصاد در بهمن ماه ۱۴۰۳، وضعیت رکود فعالیت‌ها در اقتصاد ایران، تداوم داشته است. شامخ صنعت نیز پس از تعدیل فصلی، نسبت به ماه گذشته کاهش داشته که حاکی از رکود نسبی در این بخش است. براساس الگوی معمول ماهانه، انتظار می‌رفت که در بهمن‌ماه، فعالیت‌های اقتصادی به طور قابل توجه نسبت به ماه قبل بهبود داشته باشند، اما شامخ کل اقتصاد و شامخ صنعت نشان می‌دهند که شرایط اقتصادی کشور برخلاف انتظار بوده است.

تداوم کمبود انرژی در شرایطی که روند صعودی نرخ ارز و افزایش قیمت نهاده‌ها ادامه دارد، موجب اخلاص در زنجیره‌های تولید و تامین مواد اولیه شده است. در این شرایط، بسیاری از شرکت‌های تولیدی در سطوحی پایین‌تر از ظرفیت خود عمل کرده‌اند و با توجه به کمبود نقدینگی و منابع مالی، برخی از آن‌ها در آستانه تعطیلی قرار گرفته‌اند.

علاوه بر این، افزایش قیمت‌ها که منجر به کاهش بیشتر قدرت خرید مصرف‌کنندگان شده و کاهش تقاضای برای کالا و خدمات را به همراه داشته، باعث شده تا علی‌رغم نزدیک شدن به پایان سال و انتظار بهبود در تقاضا، میزان سفارش جدید مشتریان نسبت به ماه قبل کمتر شود.

عوامل مذکور منجر به کاهش حاشیه سود شرکت‌ها شده است و این مسئله در کنار افزایش ریسک‌های سیاسی - اقتصادی کشور، انتظارات بدبینانه‌ای را برای ادامه فعالیت شرکت‌ها در ماه‌های آتی، شکل داده است.

مرکز پژوهش‌های اتاق ایران

مرکز آمار و اطلاعات اقتصادی و پایش اصل ۴۴

شامخ ترکیبی کل اقتصاد

تعدیل فصلی نشده: ۴۹/۲ تعدیل فصلی شده: ۴۶/۴

گزارش دوره شصت و پنجم طرح شاخص مدیران خرید (شامخ) کل اقتصاد - بهمن ۱۴۰۳

- ✓ شاخص مدیران خرید کل اقتصاد در بهمن ماه، پس از تعدیل فصلی معادل ۴۶/۴ محاسبه شده و برای سومین ماه متوالی روند رکودی داشته است. نرخ کاهش در این ماه نسبت به ماه قبلی اندکی بیشتر بوده و نشان دهنده کاهش در سطح فعالیت‌های اقتصادی است.
- ✓ میزان تولید محصولات یا ارائه خدمات در بهمن ماه، پس از تعدیل فصلی معادل ۴۶/۲ محاسبه شده و نسبت به ماه قبل کمتر شده است.
- ✓ میزان سفارشات جدید مشتریان در بهمن ماه، نسبت به ماه قبل با شدت بیشتری کاهش داشته است.
- ✓ موجودی مواد اولیه یا لوازم خریداری شده در بهمن ماه کاهشی است. شدت کاهش این شاخص نسبت به ماه گذشته اندکی کمتر بوده است.
- ✓ قیمت مواد اولیه یا لوازم خریداری شده و قیمت محصولات تولید شده یا خدمات ارائه شده در بهمن ماه بیشترین مقدار ۲۲ ماهه خود را از فروردین ۱۴۰۲ به ثبت رسانده اند.
- ✓ میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی در بهمن ماه نسبت به ماه قبل افزایش داشته است. این شاخص بیشترین مقدار ۴ ماهه اخیر را ثبت کرده است.
- ✓ موجودی محصول نهایی در انبار یا کارهای در حال تکمیل نسبت به ماه قبل کاهش داشته است.

شامخ بخش صنعت

تعدیل فصلی نشده: ۴۹/۹ تعدیل فصلی شده: ۴۶/۷

گزارش دوره هفتاد و هفتم طرح شاخص مدیران خرید (شامخ) بخش صنعت - بهمن ۱۴۰۳

- ✓ شاخص مدیران خرید بخش صنعت در بهمن ماه، پس از تعدیل فصلی معادل ۴۶/۷ برآورد شده است. این شاخص کمترین مقدار ۷ ماهه اخیر از مرداد ماه سال جاری را ثبت کرده است.
- ✓ مقدار تولید محصولات در بهمن ماه، پس از تعدیل فصلی معادل ۴۷/۳ محاسبه شده و در مقایسه با ماه قبل کمتر شده است. این شاخص برای ششمین بار از ابتدای سال تاکنون کاهشی بوده است.
- ✓ موجودی مواد اولیه در بهمن ماه، نسبت به ماه قبل با سرعت بیشتری کاهش داشته است.
- ✓ قیمت خرید مواد اولیه در بهمن ماه افزایش داشته است و یکی از بیشترین مقادیر ۴ ماهه اخیر خود را به ثبت رسانده است.
- ✓ قیمت محصولات تولید شده در بهمن ماه افزایش یافته و بیشترین مقدار ۳۴ ماهه خود را از اردیبهشت ۱۴۰۱ ثبت کرده است.
- ✓ میزان سفارشات جدید در بهمن ماه کاهش یافته و کمترین مقدار ۷ ماهه اخیر را به ثبت رسانده است.
- ✓ موجودی محصول نهایی در انبار در بهمن ماه نسبت به ماه گذشته کاهش داشته است هرچند از سرعت کاهش آن کاسته شده است.

شاخص مدیران خرید ترکیبی کل اقتصاد

شاخص PMI جهانی بخش صنعت که توسط J.P.Morgan محاسبه می‌شود (PMI جهانی توسط S&P و J.P.Morgan Global در همکاری با ISM و IFPSM تهیه می‌شود)، در فوریه به بالاترین سطح هشت‌ماهه خود یعنی ۵۰/۶ رسید که نسبت به ۵۰/۱ در ژانویه افزایش یافته است. رشد تولید جهانی با تقویت رشد تولید و سفارشات جدید سرعت بیشتری پیدا کرد. خوش‌بینی کسب‌وکارها به بالاترین حد در نه ماه گذشته رسیده است. از طرفی قیمت نهاده‌ها و تورم قیمت فروش شتاب گرفته است. در ماه فوریه، هند، اندونزی، برزیل و ایالات متحده بالاترین شاخص PMI را ثبت کرده‌اند و شاخص PMI چین بهبود یافته، در حالی که کاهش‌هایی در منطقه یورو، ژاپن و بریتانیا گزارش شده است.

بر اساس آخرین نظرسنجی انجام شده در ماه بهمن، شاخص مدیران خرید کل اقتصاد ایران که معیاری از شرایط کلی کسب‌وکار است و پس از تعدیل فصلی همچنان در ناحیه رکود باقی مانده است. مقدار این شاخص در ماه بهمن به ۴۶/۴ رسید در حالی که در دی ماه ۴۶/۶ بود و نشان دهنده ادامه رکودی است که از آذر ماه در جریان است. تداوم کاهش این شاخص در بهمن ماه تحت تاثیر روند کاهشی چهار مولفه از پنج مولفه اصلی خود قرار گرفته است. میزان تولید محصولات یا ارائه خدمات، میزان سفارشات جدید مشتریان، سرعت انجام و تحویل سفارش و موجودی مواد اولیه یا لوازم خریداری شده، همگی کاهشی بوده در حالی که میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی روندی افزایشی داشته است.

در بهمن‌ماه، میزان تولید محصولات و ارائه خدمات نسبت به ماه قبل کمتر شده است. قطعی‌های برق و گاز، موجب اختلال در روند فعالیت و توقف فرآیند تولید شده است. علاوه بر این، مجموعه‌ای از عوامل از جمله نگرانی از کاهش درآمدهای ارزی ناشی از تشدید تحریم‌ها، افزایش نرخ ارز، رشد تقاضای خرید ارز برای تأمین کالاها و رفع تعهد ارزی صادرکنندگان، نوسانات شدید افزایشی در نرخ ارز را به همراه داشته است که در نتیجه، فعالیت بسیاری از کسب‌وکارها با روندی کاهشی مواجه شده است.

افزایش قیمت مواد اولیه وارداتی به دنبال افزایش شدید نرخ ارز، منجر به افزایش هزینه تولید و قیمت نهایی کالاها شده است. این افزایش قیمت، کاهش بیشتر قدرت خرید مصرف‌کنندگان و در نتیجه کاهش تقاضای مؤثر برای کالا و خدمات را به همراه داشته به طوری که علی‌رغم نزدیک شدن به پایان سال و انتظار بهبود در تقاضا، میزان سفارش جدید مشتریان نسبت به ماه قبل کمتر شده است. نوسانات افزایشی شدید نرخ ارز، محدودیت‌های انرژی، مقررات محل و قوانین خلق الساعه تاثیرات قابل توجهی بر کاهش تولید و صادرات داشته است به طوری که طبق داده‌های جمع‌آوری شده، میزان صادرات کالا و خدمات در ماه بهمن همچنان روند کاهشی داشته است هرچند از شدت آن به‌طور جزئی کاسته شده است.

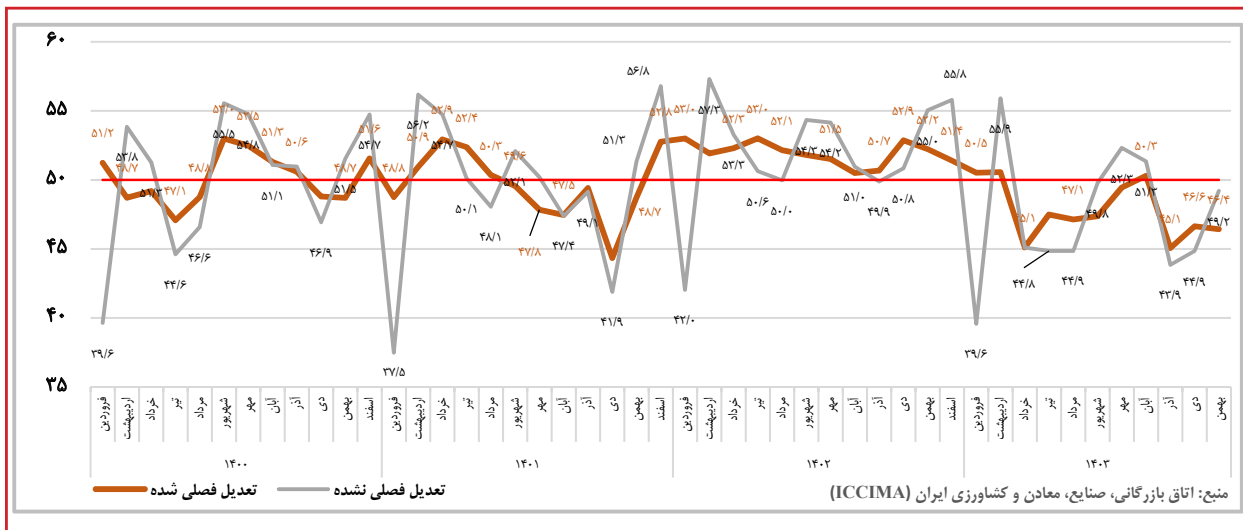
نتایج حاصل از داده‌های جمع‌آوری شده در بهمن‌ماه نشان می‌دهد قیمت مواد اولیه یا لوازم خریداری شده و به تبع آن قیمت محصولات تولیدشده و خدمات ارائه شده هر دو افزایش داشته و بیشترین مقدار ۲۲ ماهه خود را از فروردین ۱۴۰۲ به ثبت رسانده‌اند. آمارهای رسمی نیز این یافته را تأیید می‌کنند، چرا که نرخ تورم ماهانه در بهمن‌ماه به بالاترین سطح خود در ۲۳ ماه گذشته رسیده است. با این حال، به دلیل تقاضای ضعیف مشتریان، میزان افزایش قیمت فروش همچنان محدود بوده و تولیدکنندگان با احتیاط بیشتری اقدام به تعدیل قیمت‌ها کرده‌اند.

در بهمن‌ماه، موجودی مواد اولیه کاهشی است هرچند از شدت آن کاسته شده است که عمدتاً ناشی از افزایش قیمت مواد اولیه و رشد هزینه‌های تولید بوده که فشار مضاعفی بر نقدینگی شرکت‌ها وارد کرده است. در نتیجه، بسیاری از بنگاه‌های تولیدی در تأمین نهاده‌های مورد نیاز خود با مشکلات جدی مواجه شده‌اند. علاوه بر این، طی ماه‌های اخیر، عدم تخصیص ارز برای واردات مواد اولیه در بسیاری از فعالیت‌ها، چالش‌های تولیدکنندگان را تشدید کرده و تأمین نهاده‌های مورد نیاز را دشوارتر ساخته است. در همین حال نوسانات افزایشی قیمت‌ها باعث محدود شدن عرضه مواد اولیه شده و در نتیجه، بنگاه‌های اقتصادی با کمبود جدی این اقلام مواجه شده‌اند. این شرایط نه تنها روند تولید را مختل کرده، بلکه چشم‌انداز کسب‌وکارها را نیز با عدم قطعیت بیشتری همراه ساخته است. به طوری که شاخص انتظارات فعالیت‌ها نسبت به ماه آینده نیز کاهش داشته است، در شرایطی که طبق الگوی ماهانه روند شاخص در اسفند ماه به طور معمول با رشد در انتظارات خوشبینانه همراه بوده است.

در بهمن ماه، موجودی محصول نهایی در انبار نسبت به ماه قبل کمتر شده است. افزایش شدید نرخ ارز و به تبع آن افزایش تورم قیمت نهاده‌ها باعث افزایش هزینه‌ها شده است. در نتیجه کسب‌وکارها برای کاهش هزینه‌ها و مقابله با فشارهای مالی از یک سو تولیدات خود را کاهش داده یا تنها به اندازه تقاضای موجود تولید کرده‌اند. قابل ذکر است که محدودیت انرژی نیز باعث کاهش ظرفیت تولید و در نتیجه کاهش موجودی محصولات نهایی در انبار شده است.

نمودار ۱: شاخص مدیران خرید (شامخ) کل اقتصاد

جدول ۱: شاخص مدیران خرید (شامخ) کل اقتصاد در دو ماه منتهی به بهمن ۱۴۰۳

تعدیل فصلی شده		تعدیل فصلی نشده		شاخص	
۱۴۰۳ بهمن	دی ۱۴۰۳	۱۴۰۳ بهمن	دی ۱۴۰۳		
۴۶/۴	۴۶/۶	۴۹/۲	۴۴/۹	شامخ کل اقتصاد	مولفه‌های اصلی
۴۶/۲	۴۷/۲	۵۱/۱	۴۳/۵	میزان تولید محصول یا ارائه خدمت	
۴۲/۱	۴۵/۹	۴۷/۲	۴۵/۳	میزان سفارشات جدید مشتریان	
۴۸/۶	۵۱/۵	۴۹/۰	۴۹/۱	سرعت انجام و تحویل سفارش	
۴۷/۶	۴۶/۸	۴۷/۴	۴۳/۹	موجودی مواد اولیه یا لوازم خریداری شده	
۵۱/۰	۴۳/۲	۵۱/۰	۴۳/۲	میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی	
۸۴/۴	۸۲/۰	۸۴/۴	۸۲/۰	قیمت مواد اولیه یا لوازم خریداری شده	مولفه‌های کمکی
۴۵/۰	۴۶/۸	۴۵/۰	۴۶/۸	موجودی محصول نهایی در انبار یا کارهای در حال تکمیل	
۴۷/۶	۴۷/۱	۴۸/۶	۴۵/۹	میزان صادرات کالا یا خدمات	
۶۸/۷	۵۸/۲	۶۸/۷	۵۸/۲	قیمت محصولات تولیدشده و خدمات ارائه شده	
۵۲/۸	۵۲/۷	۵۶/۸	۵۸/۲	مصرف حامل‌های انرژی	
۴۶/۲	۴۸/۷	۵۱/۴	۴۶/۰	میزان فروش کالاها یا خدمات	
۴۹/۲	۵۳/۴	۴۶/۷	۵۵/۱	انتظارات در مورد میزان فعالیت اقتصادی در ماه آینده	

نمودار ۲: شاخص مدیران خرید (شماخ) کل اقتصاد در دو ماه منتهی به بهمن ۱۴۰۳، تعدیل فصلی شده

شاخص مدیران خرید در بخش صنعت

براساس نتایج داده‌های جمع‌آوری شده از بنگاه‌های بخش صنعت، شاخص مدیران خرید بخش صنعت ایران که به صورت فصلی تعدیل شده‌است، در بهمن ماه به ۴۶/۷ رسیده که به میزان قابل توجهی پایین‌تر از دی ماه با مقدار ۵۲/۸ است. سطح این شاخص تحت تأثیر کاهش در چهار مؤلفه از پنج مؤلفه اصلی خود قرار گرفته‌است. میزان تولید محصولات، سفارشات جدید مشتریان، موجودی مواد اولیه خریداری شده و میزان استخدام و به کارگیری نیروی انسانی همگی روند کاهشی داشته‌اند و شاخص در اکثر رشته فعالیت‌های صنعت با کاهش روبرو بوده‌است.

میزان تولید محصولات بخش صنعت در ماه بهمن نسبت به ماه قبل کمتر شده‌است. این شاخص برای ششمین بار از ابتدای سال تاکنون کاهشی بوده‌است. کمبود انرژی (برق و گاز) یکی از اصلی‌ترین عوامل محدودکننده تولید بوده‌است. همچنین تقاضای ضعیف، هزینه بالای تأمین نهاده‌های تولید به علت افزایش شدید نرخ ارز و عدم اطمینان کسب‌وکارها و مشتریان به آینده از عوامل اصلی کاهش حجم تولید بوده‌اند.

براساس نتایج، میزان سفارشات جدید در بخش صنعت در ماه بهمن کاهش یافته و کمترین مقدار هفت ماهه اخیر را به ثبت رسانده‌است. شرایط نامساعد اقتصادی، نگرانی‌هایی در مورد افزایش هزینه‌ها به وجود آورده و اعتماد مشتریان را کاهش داده‌است، که این امر منجر به کاهش هزینه‌های غیرضروری توسط آن‌ها شده‌است. همچنین، طبق شواهد به‌دست‌آمده از نظرسنجی، کاهش فروش خارجی و افت میزان صادرات نیز عاملی دیگر است که به کاهش شدید سفارشات دامن زده‌است.

موجودی مواد اولیه صنایع در ماه بهمن، نسبت به ماه قبل با سرعت بیشتری کمتر شده است. در شرایطی که صنایع به دلیل فشارهای قیمتی ناشی از نوسانات ارزی با مشکلات جدی در تأمین مواد اولیه مواجه شده‌اند، عدم عرضه مواد اولیه و عدم تخصیص ارز به واردات مواد اولیه نیز به مانعی در تأمین مواد اولیه تولیدکنندگان تبدیل شده‌است. در همین شرایط قیمت خرید مواد اولیه در بهمن ماه یکی از بالاترین مقادیر خود را به ثبت رسانده‌است. که به تبع آن با تداوم روند صعودی فشار هزینه‌های تولید، قیمت محصولات تولیدی در بهمن ماه با نرخ فزاینده‌ای افزایش یافته‌است به طوری که شاخص قیمت محصولات تولید شده بیشترین مقدار ۳۴ ماهه خود را از اردیبهشت ۱۴۰۱ به ثبت رسانده‌است؛ زیرا تولیدکنندگان به‌منظور تطابق با افزایش هزینه‌های خود، ناچار به افزایش قیمت‌ها شده‌اند. با این حال، به دلیل تقاضای ضعیف در بازار، شدت افزایش قیمت‌ها به اندازه افزایش نرخ ارز و هزینه‌های تولید نبوده‌است و سود شرکت‌ها کاهش داشته‌است و بسیاری از شرکت‌ها در آستانه تعطیلی قرار گرفته‌اند. پیش‌بینی می‌شود که در ماه‌های آینده، با توجه به فشارهای مستمر هزینه‌های تولید، شاهد افزایش بیشتر تورم در قیمت محصولات تولیدی باشیم.

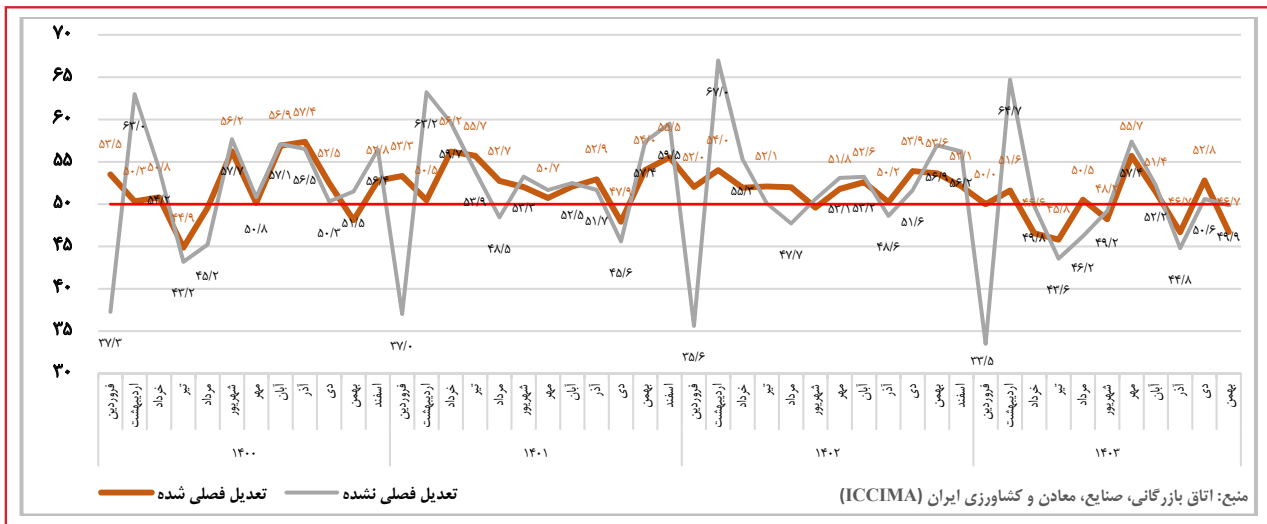
در بهمن ماه میزان استخدام و به کارگیری نیروی انسانی در بخش صنعت ایران نسبت به ماه گذشته کاهش یافته است. تداوم محدودیت‌های انرژی و تورم قیمتی، مواد اولیه و کمبود آن و همچنین نااطمینانی نسبت به شرایط اقتصادی باعث شده برخی از صنایع به ناچار در ظرفیت‌های پایین‌تری تولید کنند علاوه بر آن با افزایش هزینه‌های تولید شرکت‌ها در شرایطی که با کمبود منابع مالی روبرو هستند، برای جبران آن ناچار به کاهش استخدام نیروی کار شده‌اند. در عین حال به دلیل افزایش تورم هزینه‌های زندگی و عدم هماهنگی ارزش واقعی دستمزد با آن، نیروی کار تمایل به اشتغال در شرکت‌های تولیدی ندارند. موجودی محصول نهایی در انبار نسبت

گزارش طرح شاخص مدیران خرید

به ماه گذشته کاهش یافته هر چند از سرعت کاهش آن کاسته شده است. افزایش هزینه مواد اولیه و تعطیلی ناشی از کمبود انرژی، باعث شده تا شرکت‌ها برای تامین سفارشات خود از موجودی انبار به میزان بیشتری استفاده کنند. این وضعیت نشان‌دهنده کاهش فعالیت‌های تولیدی به دلیل رکود اقتصادی است.

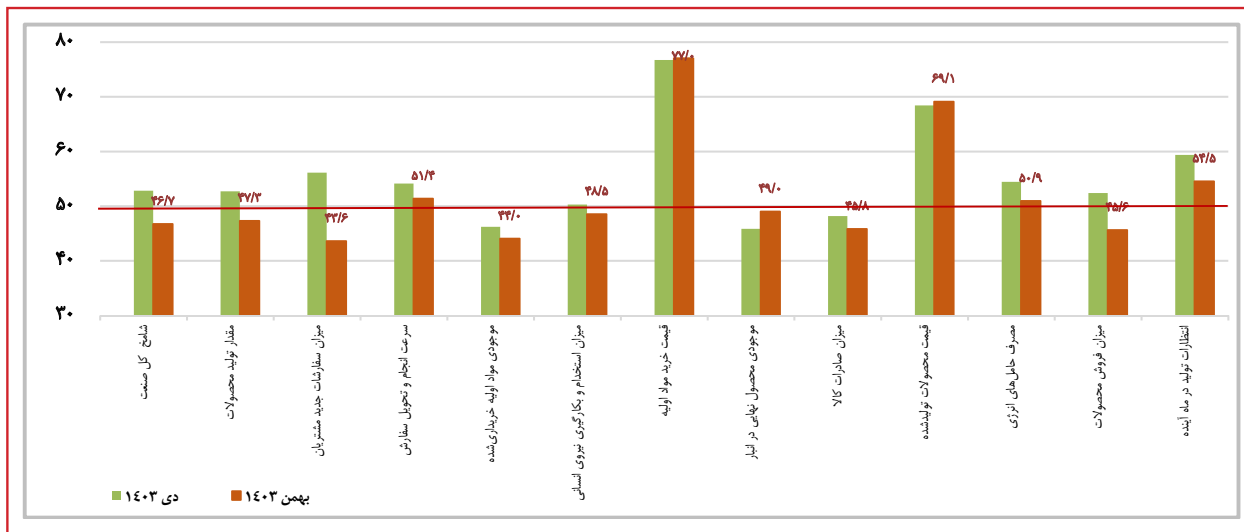
نمودار ۳: شاخص مدیران خرید (شامخ) بخش صنعت

جدول ۲: شاخص مدیران خرید (شامخ) بخش صنعت در دو ماه منتهی به بهمن ۱۴۰۳

تعدیل فصلی شده		تعدیل فصلی نشده		شاخص	
بهمن ۱۴۰۳	دی ۱۴۰۳	بهمن ۱۴۰۳	دی ۱۴۰۳		
۴۶/۷	۵۲/۸	۴۹/۹	۵۰/۶	شامخ کل صنعت	مولفه‌های اصلی
۴۷/۳	۵۲/۷	۵۰/۸	۵۰/۲	مقدار تولید محصولات	
۴۳/۶	۵۶/۱	۵۱/۴	۵۲/۷	میزان سفارشات جدید مشتریان	
۵۱/۴	۵۴/۱	۵۲/۸	۵۴/۳	سرعت انجام و تحویل سفارش	
۴۴/۰	۴۶/۲	۴۳/۸	۴۵/۴	موجودی مواد اولیه خریداری شده	
۴۸/۵	۵۰/۳	۴۷/۳	۴۸/۰	میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی	
۷۷/۰	۷۶/۷	۸۹/۵	۸۹/۵	قیمت خرید مواد اولیه	مولفه‌های کمکی
۴۹/۰	۴۵/۸	۴۷/۶	۴۷/۰	موجودی محصول نهایی در انبار	
۴۵/۸	۴۸/۲	۴۸/۶	۴۷/۰	میزان صادرات کالا	
۶۹/۱	۶۸/۴	۶۹/۱	۶۸/۴	قیمت محصولات تولید شده	
۵۰/۹	۵۴/۴	۵۴/۰	۵۵/۷	مصرف حامل‌های انرژی	
۴۵/۶	۵۲/۴	۵۲/۵	۴۸/۹	میزان فروش محصولات	
۵۴/۵	۵۹/۴	۵۴/۹	۶۳/۲	انتظارات تولید در ماه آینده	

نمودار ۴: شاخص مدیران خرید (شامخ) بخش صنعت در دو ماه منتهی به بهمن ۱۴۰۳، تعدیل فصلی شده

جدول ۳: شاخص مدیران خرید (شامخ) زیربخش های صنعت، تعدیل فصلی نشده، بهمن ۱۴۰۳

شاخص	صنایع غذایی	صنایع نساجی	پوشاک و چرم	چوب، کاغذ و مبلمان	صنایع فراورده های نفت و گاز	صنایع شیمیایی	صنایع لاستیک و پلاستیک	صنایع کانی غیر فلزی	صنایع فلزی	ماشین سازی و لوازم خانگی	وسایل نقلیه و قطعات وابسته	سایر صنایع
شامخ کل فعالیت	۵۴/۱	۵۱/۵	۴۰/۵	۵۰/۵	۴۴/۱	۵۰/۵	۵۱/۵	۴۹/۳	۴۶/۱	۵۱/۷	۵۲/۶	۴۴/۶
مقدار تولید محصولات	۵۷/۱	۵۰/۰	۳۷/۵	۴۶/۴	۳۹/۵	۵۰/۰	۵۴/۲	۵۳/۳	۴۲/۹	۵۹/۱	۵۵/۰	۶۶/۷
میزان سفارشات جدید	۵۵/۴	۵۰/۰	۳۴/۴	۵۲/۶	۴۷/۴	۵۴/۲	۵۸/۳	۵۰/۰	۴۷/۶	۵۰/۰	۶۱/۷	۲۵/۰
سرعت انجام و تحویل سفارش	۵۳/۶	۵۰/۰	۶۵/۶	۶۴/۳	۵۷/۹	۴۷/۹	۵۰/۰	۵۳/۳	۴۷/۶	۵۶/۸	۵۳/۳	۵۸/۳
موجودی مواد اولیه	۴۴/۶	۴۵/۰	۳۴/۴	۳۹/۳	۲۸/۹	۳۹/۶	۴۵/۸	۳۶/۷	۴۸/۸	۵۲/۳	۴۶/۷	۵۰/۰
میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی	۵۳/۶	۶۰/۰	۳۷/۵	۴۶/۴	۴۲/۱	۵۳/۱	۴۱/۷	۴۶/۷	۴۵/۲	۴۰/۹	۳۸/۳	۳۳/۳
قیمت خرید مواد اولیه	۸۷/۵	۹۰/۰	۹۰/۶	۹۲/۹	۹۷/۴	۸۷/۵	۹۵/۸	۸۶/۷	۹۰/۵	۹۳/۲	۹۱/۷	۶۶/۷
موجودی محصول (انبار)	۴۲/۹	۴۵/۰	۴۶/۹	۴۲/۹	۳۴/۲	۵۱/۰	۷۰/۸	۵۳/۳	۴۴/۰	۵۴/۵	۴۸/۳	۴۱/۷
میزان صادرات کالا	۴۶/۴	۶۵/۰	۴۰/۶	۳۹/۳	۳۶/۸	۵۰/۰	۵۰/۰	۵۳/۳	۴۷/۶	۵۴/۵	۴۸/۳	۴۱/۷
قیمت محصولات تولید شده	۶۷/۹	۷۰/۰	۷۸/۱	۷۸/۶	۷۶/۳	۶۵/۶	۸۷/۵	۶۶/۷	۷۲/۶	۶۱/۴	۶۳/۳	۴۱/۷
مصرف حامل های انرژی	۵۸/۹	۶۵/۰	۵۳/۱	۶۷/۹	۳۴/۲	۵۶/۳	۵۰/۰	۵۳/۳	۴۱/۷	۵۹/۱	۵۳/۳	۵۸/۳
میزان فروش محصولات	۵۵/۴	۶۰/۰	۳۷/۵	۵۷/۱	۳۹/۵	۵۴/۲	۴۵/۸	۵۳/۳	۴۸/۸	۵۴/۵	۵۰/۰	۵۸/۳
انتظارات تولید در ماه آینده	۵۷/۱	۶۰/۰	۳۴/۴	۵۷/۱	۴۷/۴	۵۱/۰	۷۵/۰	۷۰/۰	۴۸/۸	۵۹/۱	۴۶/۷	۴۱/۷

جدول ۴: شاخص مدیران خرید (شامخ) زیربخش‌های صنعت، تعدیل فصلی شده، بهمن ۱۴۰۳

شاخص	صنایع غذایی	صنایع نساجی	پوشاک و چرم	چوب، کاغذ و مبلمان	صنایع فرآورده‌های نفت و گاز	صنایع شیمیایی	صنایع لاستیک و پلاستیک	صنایع کانی غیر فلزی	صنایع فلزی	ماشین‌سازی و لوازم خانگی	وسایل نقلیه و قطعات وابسته	سایر صنایع
شامخ کل فعالیت	۵۲/۰	۴۲/۹	۳۶/۲	۴۳/۸	۴۳/۷	۴۶/۴	۵۰/۴	۴۸/۷	۴۳/۲	۴۸/۱	۵۲/۵	۳۸/۶
مقدار تولید محصولات	۵۴/۷	۴۰/۱	۳۵/۹	۳۹/۹	۳۸/۶	۴۳/۶	۵۴/۴	۵۳/۴	۴۰/۹	۵۵/۶	۵۸/۷	۵۳/۳
میزان سفارشات جدید	۴۹/۱	۳۹/۷	۲۱/۲	۳۹/۹	۴۷/۱	۴۶/۰	۵۴/۷	۴۷/۱	۴۰/۵	۴۲/۲	۵۸/۳	۲۰/۹
سرعت انجام و تحویل سفارش	۵۳/۹	۳۵/۶	۶۲/۶	۵۹/۰	۵۵/۴	۴۶/۴	۵۰/۰	۵۴/۵	۴۸/۱	۵۴/۳	۴۹/۱	۴۸/۶
موجودی مواد اولیه	۴۴/۶	۴۳/۱	۳۴/۴	۳۶/۷	۲۸/۹	۴۰/۷	۴۵/۸	۳۶/۷	۴۵/۸	۵۲/۳	۴۶/۷	۵۰/۰
میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی	۵۵/۲	۵۶/۵	۴۰/۲	۴۶/۴	۴۳/۶	۵۳/۱	۴۱/۷	۴۶/۷	۴۵/۱	۴۰/۹	۴۱/۳	۳۳/۳
قیمت خرید مواد اولیه	۸۶/۲	۹۰/۰	۹۰/۶	۹۲/۹	۹۷/۴	۷۸/۲	۹۵/۸	۸۶/۷	۷۴/۱	۹۳/۲	۹۱/۷	۷۱/۹
موجودی محصول نهایی در انبار	۴۵/۳	۴۵/۰	۴۶/۹	۴۴/۷	۳۴/۲	۵۱/۰	۷۰/۸	۵۳/۳	۴۴/۰	۵۴/۵	۴۶/۸	۴۱/۷
میزان صادرات کالا	۴۶/۴	۶۵/۰	۳۸/۶	۳۷/۹	۳۹/۵	۴۷/۶	۴۱/۸	۵۳/۳	۴۴/۷	۵۴/۱	۴۷/۳	۳۸/۶
قیمت محصولات تولیدشده	۶۷/۹	۷۰/۰	۷۸/۱	۷۸/۶	۷۶/۳	۶۰/۰	۸۷/۵	۶۶/۷	۶۰/۰	۶۱/۴	۶۳/۳	۴۳/۸
مصرف حامل‌های انرژی	۵۸/۸	۵۸/۵	۵۰/۲	۵۸/۴	۳۱/۳	۵۱/۲	۵۳/۵	۵۳/۸	۴۰/۳	۵۵/۱	۵۰/۶	۴۸/۶
میزان فروش محصولات	۵۰/۵	۴۴/۸	۲۶/۳	۴۳/۹	۴۰/۰	۴۷/۱	۴۳/۷	۵۱/۹	۴۳/۰	۴۷/۱	۴۸/۶	۴۷/۱
انتظارات تولید در ماه آینده	۵۸/۵	۶۸/۳	۴۲/۲	۵۹/۸	۵۱/۰	۵۴/۸	۷۴/۶	۶۸/۹	۵۰/۲	۵۹/۷	۴۶/۰	۴۴/۸

مشکلات اصلی از دید برخی از فعالان اقتصادی در بهمن ۱۴۰۳:

- ✓ قطعی برق و گاز در بهمن ماه همچنان یکی از عوامل محدودکننده فعالیت‌های صنعتی بوده و باعث شده تا بسیاری از کسب‌وکارها در ظرفیت‌های پایین تولید کنند.
- ✓ افزایش نرخ ارز موجب رشد قابل توجه قیمت مواد اولیه در تمامی صنایع شده و هزینه‌های تولید را به شدت تحت تأثیر قرار داده است.
- ✓ رفع تعهد ارزی یکی از چالش‌های کلیدی در فضای کسب‌وکار، به ویژه برای شرکت‌های فعال در حوزه صادرات بوده است.
- ✓ با توجه به روند افزایشی قیمت مواد اولیه، علی‌رغم آن‌که هزینه خرید مواد اولیه از قبل توسط تولیدکننده پرداخت شده است در برخی از موارد عرضه‌کنندگان از عرضه آن خودداری کرده و قیمت‌ها را افزایش داده‌اند.
- ✓ افزایش قیمت مواد اولیه و تأثیر آن در زنجیره تولید، باعث شده تا تقاضا برای کالاها کاهش یابد.
- ✓ به دلیل تعطیلات ماه رمضان و کمبود نقدینگی و کاهش سود شرکت‌ها، پیش‌بینی اکثر کسب و کارها بر این اساس بوده است که شرایط اسفند ماه در بهترین حالت مانند ماه قبل خواهد شد.
- ✓ تعطیلات گمرک و معطلی در ترخیص مواد اولیه و تعطیلی ادارات دولتی به ویژه آن‌دسته از اداراتی که مستقیماً با کسب‌وکارها در ارتباط هستند، باعث شده تا تولیدکننده متضرر شود، بر همین اساس با توجه به مشکلاتی که ناترازی‌ها و تعطیلات برای کسب و کارها ایجاد کرده است، فعالان اقتصادی درخواست تسهیل و اقساطی نمودن بیمه و مالیات را دارند.
- ✓ با توجه به ناترازی‌های ماه‌های اخیر و افزایش شدید هزینه‌های تولید و به تبع آن کمبود مواد اولیه مورد نیاز، در شرایطی که نقدینگی و قدرت خرید کاهش یافته بوده است، بسیاری از بنگاه‌ها به سمت تعطیلی رفته‌اند یا در سطوح بسیار پایین درآمدی فعالیت می‌کنند.
- ✓ برخی از شرکت‌ها با کمبود در دسترسی به نیروی کار حرفه‌ای روبرو هستند.

معرفی طرح شامخ (شاخص مدیران خرید)

از میان شاخص‌های متنوع و گوناگون اقتصادی که توسط کشورها و سازمان‌های بین‌المللی انتشار می‌یابند، شاخص اقتصادی است که مورد پذیرش اکثر کشورهای توسعه‌یافته قرار دارد. در حال حاضر شاخص شامخ برای حدود ۲۹۰۰۰ بنگاه بخش خصوصی در بیش از ۴۰ کشور دنیا محاسبه و منتشر می‌شود. این شاخص که بر اساس پایش پرسشنامه‌ای به دست می‌آید، بینش آنی و تصویر سریعی از شرایط اقتصاد کلان به‌ویژه وضعیت رونق و رکود در بخش‌های صنعت و خدمات ارائه می‌دهد. ویژگی‌های این شاخص عبارتند از:

- ✓ داده‌های شامخ به صورت ماهانه در روزهای ابتدایی ماه و پیش از انتشار داده‌های رسمی منتشر می‌شود.
- ✓ شامخ، امکان مقایسه مستقیم بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه از طریق تولید داده‌های استاندارد شده را فراهم می‌سازد.
- ✓ داده‌ها در شامخ بر اساس مستندات واقعی کسب و کارها و نه بر اساس نظرات شخصی و حدس مدیران جمع‌آوری می‌شوند.
- ✓ به‌صورت مستمر و دقیق توسط بازارهای مالی، بانک‌های مرکزی، مراکز تصمیم‌گیری اقتصادی و رسانه‌ها در جهان پیگیری می‌شود.

در طرح شامخ، از پاسخ‌دهندگان خواسته می‌شود به ۱۲ پرسش مطرح‌شده در قالب سه معیار وضعیت نسبت به ماه پیش (بهتر شده، بدتر شده و یا تغییری نکرده است)، پاسخ دهند. در صورت انتخاب گزینه بیشتر از ماه قبل: عدد ۱، گزینه بدون تغییر: عدد ۰/۵ و گزینه کمتر از ماه قبل: عدد صفر برای آن پرسش ثبت می‌شود. مجموع حاصل ضرب درصد پاسخگویان به هر یک از گزینه‌ها در عدد همان گزینه، مبین عدد شامخ در آن پرسش است. در نهایت معیار سنجش این شاخص عددی بین ۰ تا ۱۰۰ است. عدد ۰ و ۱۰۰ به ترتیب به معنای آن است که ۱۰۰ درصد پاسخگویان گزینه "بدتر شده است" و "بهتر شده است" را انتخاب نموده‌اند، عدد ۵۰ نشان‌دهنده عدم تغییر وضعیت نسبت به ماه قبل، بالای ۵۰ نشانه بهبود وضعیت نسبت به ماه قبل و زیر ۵۰ به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به ماه قبل است. بر این اساس، چنانچه عدد محاسبه‌شده زیر ۵۰ باشد، اما از عدد محاسبه‌شده ماه قبل بیشتر باشد، نشان می‌دهد که سرعت بدتر شدن وضعیت، کاهش یافته است. در مقابل، چنانچه عدد محاسبه‌شده بالای ۵۰ باشد اما از عدد ماه قبل کمتر باشد، نشان می‌دهد که سرعت بهبود وضعیت در مقایسه با ماه قبل، کاهش یافته است.

برای طراحی پرسشنامه و وزن‌دهی به ۵ پرسش اصلی در محاسبه عدد شامخ در اتاق ایران، از رویکردهای بین‌المللی با کمی تعدیل به صورت زیر استفاده شده است:

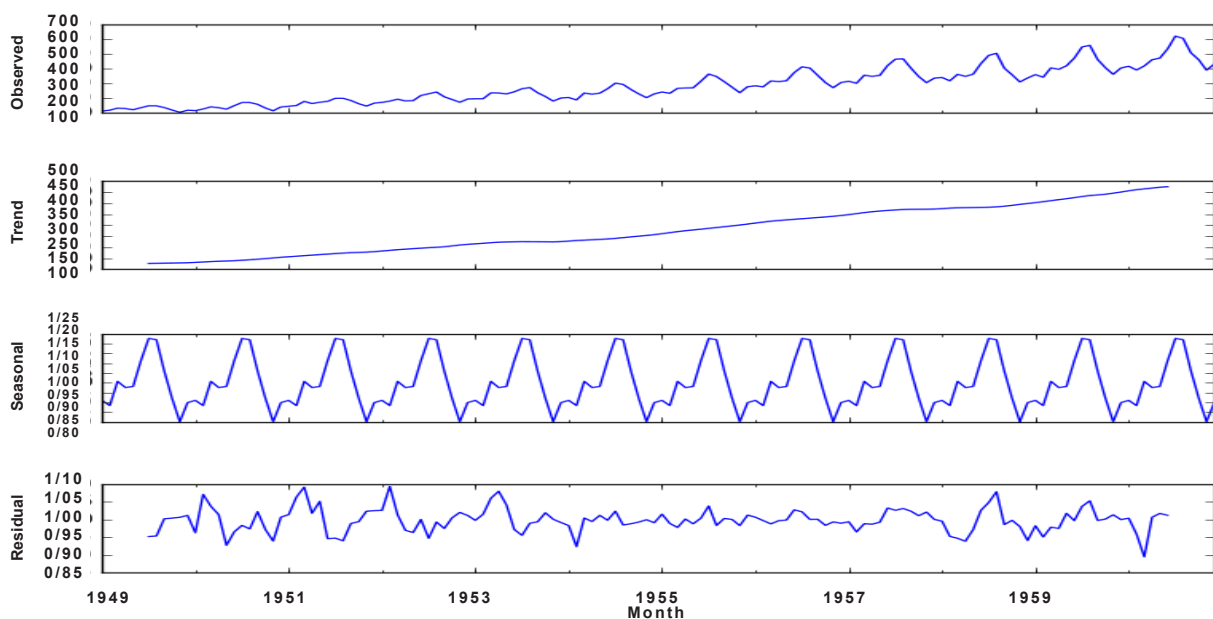
۱. مقدار تولید محصولات (پرسش اصلی با ضریب ۰/۲۵)
۲. میزان سفارشات جدید (پرسش اصلی با ضریب ۰/۳۰)
۳. سرعت انجام و تحویل سفارش (پرسش اصلی با ضریب ۰/۱۵)
۴. موجودی مواد اولیه (پرسش اصلی با ضریب ۰/۱۰)
۵. میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی (پرسش اصلی با ضریب ۰/۲۰)
۶. قیمت خرید مواد اولیه
۷. موجودی محصول نهایی در انبار
۸. میزان صادرات کالا
۹. قیمت محصولات تولیدشده
۱۰. مصرف حامل‌های انرژی
۱۱. میزان فروش محصولات
۱۲. انتظارات تولید در ماه آینده

اهمیت و روش تعدیل فصلی شامخ

تعدیل فصلی یا فصل‌زدایی یک روش آماری برای حذف مولفه فصلی یک سری زمانی است و معمولاً زمانی انجام می‌شود که بخواهیم روند و انحرافات چرخه‌ای از روند یک سری زمانی را مستقل از مؤلفه‌های فصلی آن تحلیل کنیم. مولفه فصلی بخشی از یک سری زمانی است که در آن داده‌ها تغییرات منظم و قابل پیش‌بینی را که منطبق بر فواصل زمانی تقویمی منظم و دارای الگوی تکراری (مانند ماه‌ها یا سال مالی) است، تجربه می‌کنند. به عنوان مثال، میزان تقاضا در ماه اسفند به طور معمول افزایش می‌یابد و در ماه فروردین کاهش می‌یابد. به عنوان یک مثال دیگر، مصرف گاز طبیعی در تابستان کمتر و در زمستان بسیار بیشتر از سایر فصول است.

غیر از الگوی فصلی یک سری زمانی می‌تواند شامل مولفه‌های دیگری مانند روند، سیکل‌ها و یا جز اخلاص نیز باشد که می‌توان آنها را نیز توسط روش‌های مربوطه از سری مورد نظر استخراج کرد. به عنوان نمونه در شکل زیر تفکیک اجزای سری زمانی ماهانه مسافران خطوط هوایی کشور استرالیا در فاصله سال‌های ۱۹۴۹ تا ۱۹۶۰ نمایش داده شده است. در این شکل نمودارهای اول تا چهارم به ترتیب شامل سری‌زمانی مورد مطالعه، روند مربوطه، مولفه فصلی و جز اخلاص هستند. همانطور که از این شکل مشخص است سری زمانی مورد بررسی دارای ویژگی‌های شدید فصلی است.

اجزای سری زمانی ماهانه مسافران خطوط هوایی کشور استرالیا در فاصله سال‌های ۱۹۴۹ تا ۱۹۶۰

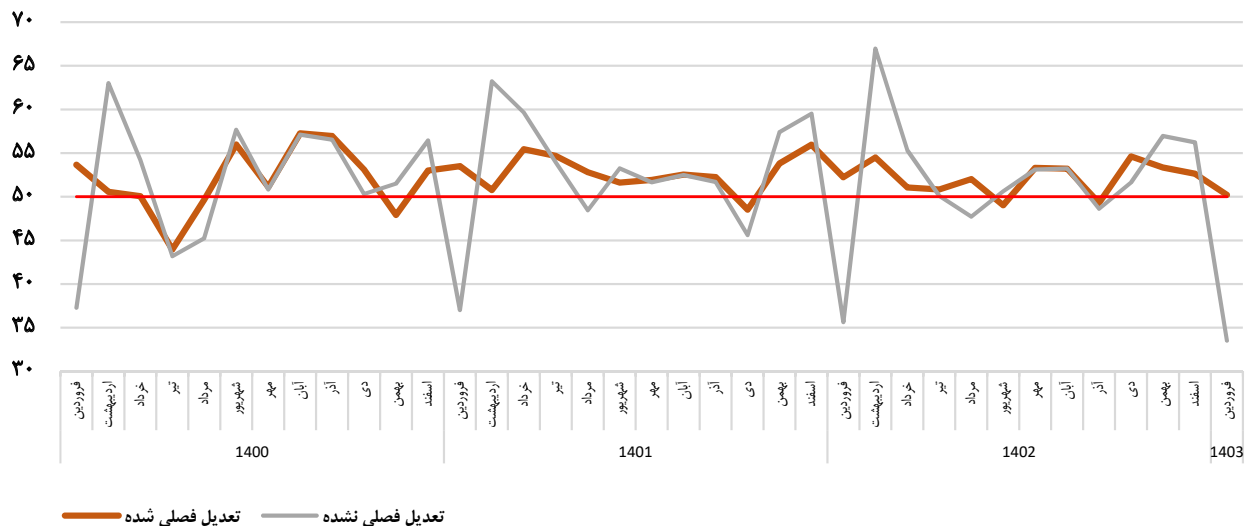
باید توجه داشت که مؤلفه‌های فصلی، از نظر تئوری، هر سال در یک دوره زمانی مشابه با بزرگی مشابه اتفاق می‌افتند، بنابراین در هنگام ردیابی آثار یک سیاست‌گذاری خاص و یا بررسی رخدادهای اقتصادی بر یک سری زمانی، بهتر است مولفه فصلی از سری زمانی حذف شود. هرچه مولفه فصلی در یک سری زمانی قوی‌تر باشد و تغییرات فصلی در آن مشهود باشد، ضرورت تعدیل فصلی آن سری‌زمانی خصوصاً برای تحلیل دقیق‌تر نتایج سیاستی بیشتر می‌شود.

شواهد تجربی در ایران حاکی از قوی بودن اثرات فصلی در اغلب سری‌های زمانی متغیرهای اقتصادی است. به عنوان نمونه بررسی شاخص شامخ^۱ کل اقتصاد و بخش صنعت نشان می‌دهد که سری‌های زمانی آنها به شدت تحت تاثیر مولفه‌های فصلی است به نحوی که اثرات فصلی موجب شکل‌گیری یک الگوی نسبتاً ثابت در طول این سری‌های زمانی شده است. مطابق شکل زیر، این الگوی تکرار شونده ثابت، عموماً شامل یک دوره کاهش شدید در ماه فروردین و به دنبال آن یک افزایش معنادار در ماه اردیبهشت است که در ادامه، به یک روند نزولی نسبتاً کند که تا ماه پنجم ادامه می‌یابد تبدیل می‌شود.

بروز الگوی تکراری و با ثبات در سری‌های زمانی شامخ^۲ کل اقتصاد و بخش صنعت و برخی از مولفه‌های آنها، نشان از اهمیت

تعدیل فصلی این شاخص‌ها دارد. به گونه‌ای که می‌توان چنین نتیجه گرفت که انجام هرگونه تحلیل و مقایسه ماهانه سری‌های زمانی مذکور، مستلزم تعدیل فصلی این سری‌های زمانی است. خوشبختانه، در نتیجه استمرار تهیه شامخ و با افزایش طول دوره سری‌های زمانی آن، شناسایی مولفه فصلی این سری‌های زمانی ممکن شده است و بر اساس این امکان، تعدیل فصلی این سری‌های زمانی در دستور کار مرکز پژوهش‌های اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، قرار گرفته است.

سری‌های زمانی تعدیل فصلی نشده و تعدیل فصلی شده شامخ بخش صنعت

با توجه به اهمیت مبحث حذف اثرات فصلی، روش‌های مختلف آماری توسط گروه‌ها و نهادهای مختلف جهت تعدیل فصلی یک سری زمانی ارائه شده است که از آن جمله می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

روش‌های X-12-ARIMA و X-13-ARIMA که توسط اداره سرشماری آمریکا^۱ توسعه یافته‌اند، روش TRAMO/SEATS که به وسیله بانک مرکزی اسپانیا ارائه شده است؛ روش MoveReg (برای داده‌های هفتگی) که توسط اداره آمار کار آمریکا توسعه یافته است، روش Seasonal and Trend Janomposition using Loess (STL) که توسط کلیولند و همکاران^۲ (۱۹۹۰) ارائه شده است و رهیافت STAMP که توسط کوپمن و همکاران^۳ توسعه داده شده است.

از میان روش‌های فوق X-12-ARIMA و TRAMO-SEATS در حال حاضر رایج‌ترین روش‌های تعدیل فصلی هستند. با این حال برخی مطالعات مقایسه‌ای نشان داده‌اند که اگر چه این دو روش به لحاظ مبانی تئوریک و فیلترهای بکار گرفته شده دارای مشابهت‌هایی هستند، اما به صورت تجربی در مجموع روش دومی بنا به دلایلی همانند ورودی‌های کمتر و قابلیت اعتماد بیشتر فیلترهای نهایی مربوطه در حالت الگوهای ناپایدار فصلی، دارای عملکرد بهتری برای داده‌های مورد بررسی آنها بوده است که از آن جمله می‌توان به مطالعات فیشر^۴ (۱۹۹۵)، پلاناس^۵ (۱۹۹۶)، پلاناس^۶ (۱۹۹۷) و داسی و پلاناس^۷ (۱۹۹۶ و ۱۹۹۷)، هود و همکاران^۸ (۲۰۰۰)، ناجام و بخارا^۹ (۲۰۰۹)، برسکا^{۱۰} (۲۰۱۴) و ... اشاره کرد. بر این اساس، از فروردین سال ۱۴۰۳، سری‌های زمانی شامخ در چارچوب روش TRAMO-SEATS تعدیل فصلی شده و سری‌های زمانی تعدیل شده مبنای تحلیل روندهای شامخ قرار گرفته‌اند.

1. United States Census Bureau
2. Cleveland, et al.
3. Koopman, et al.
4. Planas
5. Dosse and Planas
6. Hood, et al.
7. Najam, Bokhari
8. Barska

شامخ در برخی از کشورها در فوریه ۲۰۲۵

شامخ کل

شامخ صنعت

